NEDERLANDSCHE STEMMEN

OVER

GODSDIENST, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Gelijk er geschreven is: Ik hebbe geloofd, daarom heb ik gesproken, zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook.
2 COR. IV: 13.

HET WOORD.

(Vervolg en slot van N^r. 18, bl. 1—5.)

Vs. 10, 11. *Hij was in de wereld, en de wereld is door hem gemaakt: en de wereld heeft hem niet gekend. Hij is gekomen tot het zijne, ende de zijnen hebben hem niet aangenomen.* De wereld in den zin van *menschheid* wordt in het Evangelie meer dan eens gesteld tegen over het afgezonderde Israël. Dat Israël wordt hier in betrekking tot het Eeuwige Woord *het Zijne, de Zijnen* (τὰ ἴδια, οἱ ἴδιοι) genaamd, in den zin waarin zij elders, uit kracht hunner uitwendige voorrechten als het uitverkoren volk, *kinderen des koninkrijks* (*) gezegd worden, en derhalve wel te onderscheiden van Jesus *eigene schapen* (†), die Zijne stemme als de stemme des goeden Herders hooren en Hem volgen, *kinderen Gods, die hem aannemen door het geloove* (v. 12), die Hem *uit de wereld, van den Vader gegeven zijn* (§). Groot is de verborgenheid en heerlijk voor het geloof de dwaasheid der prediking. Hij, die de wereld gemaakt heeft, kwam in de wereld, en was in de wereld, en de wereld kende Hem niet, zag geene heerlijkheid of gestalte in Hem, om dat zij duisternis geworden was door de zonde; Hij, was en bleef het Waarachtige Licht. Israëls Koning was Hij, zoo wel als de Verbondsgod der Vaderen, en als de uit die Vaderen beloofde Spruit naar Zijne menschheid; Davids Zoon en Davids Heer. En als Hij, naar de prophecyen, in de stad Davids zoude geboren worden, was er aldaar voor Zijne geboorte geen plaats in eene menschelijke woning. *Hij is gekomen tot het Zijne*, Zijn volk, Zijn erfdeel, Zijn land van ouds, *en de Zijnen hebben hem* als den Beloofden (dit is de nadruk van het zamengestelde παρέλαβον in tegenoverstelling van het bloote en meer algemeene ἔλαβον van het volgende vers) *niet aangenomen.* Dus was het voorzegd bij Jesaia (*), en door geheel het prophetisch woord.

Vs 10. *Maar zoo vele hem aangenomen hebben, die heeft hij macht gegeven kinderen Gods te worden*, (namelijk) *die in zijnen naam gelooven.*

Die nu Hem aangenomen hebben, dat is, die in Zijnen Naam gelooven, het zij uit Israël, hetzij uit de wereld der overige volkeren, die heeft Hij macht gegeven (geen bloote vrijheid, toelating, of aanleiding, maar, gelijk de kracht van het Grieksche woord ἐξούσια medebrengt, de *werkelijke macht*, de *waardigheid met het recht*) kinderen Gods te *worden. Te worden*, staat er, niet als of dezulken door het geloof niet reeds met der daad kinderen Gods *zijn*, maar met betrekking tot de heerlijkheid en het volle genot van dat kindschap in de toekomende wereld: in welken zin ook Paulus de *aanneming tot kinderen* als *eene verwachting* voorstelt, eenzelvig met de *verlossing hunnes lichaams* (†); schoon in een anderen zin, de geloovige reeds werkelijk in dit leven kinderen Gods zijn (§). Zoo verre intusschen is het er van daan, dat de mensch blootelijk als mensch *een kind Gods* zoude genaamd worden, of God (naar den onchristelijken stijl dezer eeuw) de *Algemeene Vader* van het menschdom! *Vader* en *Schepper* zijn twee zeer verschillende betrekkingen bij God, en in de Schrift; God is *van nature* de Vader alleen van Jesus Christus, en *bij aanneminge* van allen die in den Zone gelooven, *in wier harten God den Geest Zijnes Zoons uitzendt roepende Abba*

(*) Matth. VIII. v. 12. (†) Τὰ ἴδια πρόβατα. Joh. X.
(§) Joan. XVII. v. 6.

(*) Hoofdst. LIII. enz. (†) Rom. VIII. v. 23. verg. met v. 19; en Openb. XXI. v. 7. (§) Gal. IV. v. 5, 6. Phil. II. v. 5.

Vader (*). Te gelooven, voorts, *in den Name* van Christus, ſluit de erkentenis Zijner eeuwige Godheid in. *In den naam* van een bloot ſchepſel (hoe hoog ook anders verheven) te gelooven, op een ſchepſel zijn zielsvertrouwen te plaatſen, van een ſchepſel zijne zielsbehoudenis te wachten, dat ware een gebod, hetwelk de bedeeling des Nieuwen Testaments zonder vergelijking beneden de voorrechten des Ouden zoude ſtellen, dat geenen Zaligmaker kent dan God zelven.

Vs. 12. *Welke niet uit den bloede, noch uit den wille des vleeſches, noch uit den wille des mans, maar uit God geboren zijn.* Het geloof is een gave, een werk Gods in den mensch, *eene geboorte uit God.* Die in den naam van Christus gelooven, die hebben *die macht om kinderen Gods te worden* ontfangen niet *uit den bloede*, (Gr. ἐξ αἱμάτων, in het meerv., tot aanduiding van voortreffelijkheid), eene bevoorrechte afkomst, als waarop de Joden roemden; niet *uit den wille des vleeſches*, de natuurlijke geboorte, die de heidenſche of wijsgeerige eigengerechtigheid genoegzaam acht tot bereiking van heerlijkheid en volmaaktheid; niet *uit den wille des mans*, zoo als b. v. naar menſchelijke rechten iemand zich eenen zoon kan aannemen (*adopteeren*), doch zonder hem daardoor in waarheid tot een eigen spruit zijner lendenen te kunnen veranderen. Maar welke God in Christus tot Zijne kinderen aanneemt, die *heeft Hij ook te voren verordineerd den beelde Zijnes Zoons gelijkvormig te zijn* (†), die maakt Hij *de Goddelijke nature deelachtig* (§). Daarom zegt Joannes *dat zij uit God geboren zijn*, om dat zelve in zijne hoogſte en diepſte eigenaartigheid uit te drukken, dat de vroegere Evangelisten *bekeering* noemen, maar (wederom bij Joannes) de Heere zelve als *wedergeboorte*, *geboorte uit water en Geest* kenmerkt, tegen over de natuurlijke geboorte, en de voortbrenging uit den gevallen menſchenſtam (**).

Vs. 14. *En het Woord is vleesch geworden, ende heeft onder ons gewoond (ende wij hebben zijne heerlijkheid aanſchouwd, eene heerlijkheid als des eeniggeboren van den Vader) vol van genade ende waarheid.*

Dat Woord dan dat bij God was, en God was, door Wien de wereld gemaakt is, en zij heeft Hem niet gekend; die tot het Zijne gekomen is, en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen, — hoe heeft Hij degenen die in Zijne Name gelooven de macht kunnen verwerven kinderen Gods te worden? *Groot*, zegt een ander Apostel, *is de verborgenheid der Godzaligheid: God is geopenbaard in het vleesch* (††); gelijk hier Joannes: *Het Woord is vleesch geworden.* God bleef dat Woord, en Hij werd tevens mensch, ja, naar de eigene Schriftuurbeteekenis van het woord *vleesch*, een mensch, aan alle menſchelijke zwakheid en ellende onderworpen, doch *zonder zonde; heilig, onnoozel, onbeſmet, afgeſcheiden van de zondaren* (§§), en toch, *des vleesches en bloeds mede deelachtig geworden*, om Zijne aangenomene broederen een waarachtige *Goël* (*Bloedverwant-Losſer*) te zijn; waarachtig God alzoo en waarachtig mensch, niet door eene *naauwe vereeniging* (gelijk men het al te dikwijls naar het Nestoriaanſche dwaalbegrip uitdrukt) tusſchen de Godheid en de menschheid, maar in de volſtrektſte eenheid des perſoons; *het vleesch geworden Woord*, in wiens diepſte vernedering Zijne hooge heerlijkheid bij elke gelegenheid zich openbaart. Hij heeft *onder ons* (het menschdom in het algemeen, de Joden in het bijzonder, Zijne discipelen in de allerbijzonderſten zin) *gewoond*, (Gr. ἐσκήνωσεν) *een tabernakel gehad;* tabernakel en tempel onder Israël waren van ouds de afbeelding en voorſchaduwing van een wezenlijker, door de menschwording letterlijk waarachtig geworden woning Gods onder de menſchen (*). Daarvan daan het getuigenis van Joannes in den aanhef van den Algemeenen Zendbrief: *Hetgene van den beginne was, hetgene wij gehoord hebben hetgene wij gezien hebben, met onze oogen, hetgene wij aanſchouwd hebben, en onze handen getast hebben van het Woord des Levens; want het Leven is geopenbaard* (†)! en hier ter plaatſe: *Wij hebben zijne heerlijkheid gezien, eene heerlijkheid als des Eeniggeboren van den Vader* (§); eene heerlijkheid als alleen de Eeniggeboren Zoon, van den Vader uitgegaan, in den ſchoot des Vaders van eeuwigheid beſtaande, kon bezitten, eene heerlijkheid Hem met den Vader van eeuwigheid gemeen, de eeuwige onmededeelbare Godheid zelve. Verg. Joan. XVII. v. 5. XI. v. 4. XII. v. 41 en Jes. VI.

Onder de benamingen des Heeren Jeſus, die alleen in de ſchriften van Joannes voorkomen, behoort ook die van *Eeniggeboren*, *Eeniggeboren Zoon*, *Eeniggeboren van* (παρὰ) *den Vader.* Dat *Eenig* ſluit alle denkbare gelijkſoortige betrekking van eenig ſchepſel als zoodanig tot den Vader volſtrektelijk uit. Daar is maar één Zoon, gelijk daar maar één Vader is, en maar één Heilige Geest. *En deze drie zijn één* (**). Geboren is de Zoon van den Vader door eene voortbrenging van zich zelven, even eigen in hare volmaaktheid en oneindigheid aan het wezen der Godheid van eeuwigheid, als zij het is in de beperktheid des ſchepſels en binnen de omſchrijving van tijd en ruimte aan al wat door Gods woord en adem leven ontfangen heeft. Wat leeft, deelt zijn leven mede, en genereert.

Het Woord is vleesch geworden, het heeft onder ons gewoond, en wij hebben zijne heerlijkheid gezien, Zijne heerlijkheid als des Eeniggeboren van den Vader. Ook in de diepte Zijner zelfvernietiging van de kribbe tot aan het kruis, in den hemel zoowel als op de aarde zijn die beide onafſcheidelijk vereenigd gebleven. Geene plaats, geene uitdrukking in de Schrift, waar ons de eene wordt voorgeſteld buiten verband of zonder herinnering van de andere. De geboorte van het kindeke te Bethlehem wordt met engelengejuich gevierd uit den hemel. Bij de ceremoniëele reiniging in den tempel

(*) Gal. IV. v. 6. Rom. VIII. v. 15.
(†) Rom. VIII. v. 29.
(§) 2 Pet. I. v. 4.
(**) Joan. III. v. 3, 5, 6, 7.
(††) 1 Tim. III. v. 16.
(§§) Hebr. VII. v. 26.

(*) Joan. II. v. 19, 20.
(†) 1 Joan. I. v. 1, 2.
(§) Gr. παρὰ τῦ πατρὸς.
(**) 1 Joan. V. v. 7, 8.

wordt hij als *de zaligheid Gods*, *het licht der Heidenen*, *de heerlijkheid Israëls* beleden en geloofd (*). Wordt hij door een menschenkind, Zijn maaksel, in den Jordaan gedoopt, de hemel opent zich, en Hij wordt verklaard de Zoon van God. Aan het kruis ten vloek gesteld en verlaten, doet Hij de steenrotsen beven en scheuren, als voor de stemme van Israëls sterken God (†). De engelen, die de heerlijkheid Zijner opstanding verkondigen, geven hunnen Heer bij die gelegenheid, geen anderen naam dan die van *Jesus den Nazarener* (§). In den hemel der hemelen wordt Hij van al het schepsel aangebeden en verheerlijkt als *het geslachte Lam*. En als Hij wederkomen zal op de wolken des hemels, dan zal alle ooge Hem zien, kenbaar door de teekenen der doorsteking, in de profecyen vermeld (**). Zoo was en blijft in eeuwigheid die Emmanuël *een teeken*, in wien de hoogste hoogte met de diepste diepte vereenigd werd (Jes. VII. v. 11 en 14). *Het Woord is vleesch geworden: Het heeft onder ons gewoond; en wij hebben zijne heerlijkheid gezien, eene heerlijkheid als des Eeniggeboren van den Vader, vol van genade en waarheid.*

Deze laatste woorden (*vol van genade en waarheid*) staan in verband en zamenstemming met het volgende 16[de] vers, alwaar aan den eisch der zedelijke wet van Moses *de genade*, en aan de schaduwen der ceremonie-verordeningen *de waarheid* (of wezenlijkheid) wordt tegenovergesteld. De volheid van beiden was in Hem, die zelve zich *de Waarheid* noemt, en wiens *genade* nevens de liefde des Vaders, en de gemeenschap des Heiligen Geestes de allervolmaaktste ontwikkeling in het Nieuwe Testament is van den alouden Hoogepriesterlijken in de bedeeling des Ouden. (Num. VI.)

Vs. 15. *Joannes getuigt van Hem, ende heeft geroepen, zeggende: Deze was het van welken ik zeide, die na mij komt is voor mij geworden, want hij was eer dan ik.*

Wederom herinnert de Apostel tegenover de Sabeërs het getuigenis zelve van den Dooper, Jesus Voorlooper en Getuige. Hij heeft *luide uitgeroepen* (*κέκραγεν*, een woord in dit Evangelie en de overige schriften van Joannes veelvuldig voorkomende) ter beteekening van het krachtige, het zekere, het Goddelijke van Zijn getuigenis, en met terugzicht op de woorden zelve van Jesaias profecy aangaande den Wegbereider: *Een stemme des roependen in de woestijne!*

Deze was het (dit getuigde de Dooper van zijnen Heer, na de nederdaling van den Heiligen Geest bij den doop in den Jordaan) *van welken ik zeide, die na mij komt is voor mij geworden, want hij was eer dan ik;* liefelijke en verhevene uitdrukking van het eenigermate raadselsgewijze voorgesteld, en toch zoo eenvoudig als waarachtig getuigenis. *Die na* (††) *mij komt*, (die in de orde des tijds *na mij* aangekondigd, *na mij* geboren, *na mij* in het openbaar verschenen is) is *voor mij geworden* (*), heeft mij nu ingehaald, en gaat mij voor, terwijl ik voor hem ga plaats maken, en *minder moet worden, naarmate Hij wast* (†); want *Hij was eer dan ik* (§): hoezeer later geboren dan ik, bestond Hij, naar Zijne Goddelijke natuur, vóór mij; in denzelfden zin waarin Jesus zelve tot de Joden dat ontzagverwekkende woord gebruikt: *Eer Abraham was,* BEN *ik* (**).

Vs. 16. Dit getuigde de eerste Joannes, Propheet-Apostel, en Wegbereider van 's Heeren eerste komst. *En* (voegt er nu de laatste Joannes, Apostel-Propheet en Verkondiger van 's Heeren komst in heerlijkheid, bij) *uit Zijne volheid hebben wij allen ontfangen ook genade voor genade.* Uit de volheid van die genade, die in Christus woont, en van Hem, als de Bron en levendige Fontein zelve van alle geestelijke gave en heerlijkheid, den geloovigen toestroomt, hebben *wij allen*, niet slechts Joden maar ook *de wereld* der volken buiten Israël (eene bij Joannes telkens wederkeerende tegenstelling) genade *ontfangen*, *genade voor genade*, dat is steeds vernieuwde, de eene door de andere vervangene, de eene uit de andere voortvloeijende genade. Paulus drukt dezelfde waarheid uit met deze woorden: *De rechtvaardigheid Gods wordt in het Evangelie geopenbaard van geloove tot geloove* (Rom. I. v. 17). Van des menschen zijde beschouwd wordt het werk zijner zaligheid *van geloove tot geloove* gewerkt, van de zijde Gods in Christus, den eenigen Gever en Werker van dat geloof, is het *genade voor genade.*

Vs. 17. *Want de wet is door Moses gegeven, de genade ende de waarheid is door Jesum Christum geworden.*

Gelijk straks tegen over Joannes den Dooper, zoo wordt de Christus, hier, tegen over Moses gesteld. *Deze was getrouw in het huis als een dienaar tot getuiginge der dingen die gesproken zouden worden, maar Christus als de Zoon over zijn eigen huis* (††). Door Moses was de wet *gegeven* (§§), door Jesus Christus is de genade en de waarheid *geworden* (*daargesteld*) (***) als door eenen Zoodanigen, in wien de volheid en oorsprong van beiden bestaat en berust.

Het is voorts niet zonder reden, dat de naam van *Jesus Christus* niet vroeger dan in dit vers, bijna aan het slot van deze Inleiding (vs. 1—18) uitdrukkelijk genoemd wordt. Zoo doet de geliefde Discipel ook bij den aanhef van zijnen eersten Algemeenen Zendbrief, eerst den lezer op nieuw bepalende bij dat eeuwig voorbestaan van het Woord des Levens, en voorts ten slotte (vs. 3) den gezegenden Naam uitsprekende van den mensch geworden Zoon, God geopenbaard in het vleesch, *Jesus Christus.* Ook dit is wederom in het bijzonder gericht tegen de Gnostieken, die de Apostel, zonder eigenlijk met hun in twist te treden, gedurig hier voor

(*) Luc. II. v. 30—32. (†) Ps. XXIX, Jes. IX. v. 5. Matth. XXVII. v. 50, 51. (§) Marc. XVI. v. 6. (**) Joan. XIX. v. 37. (††) Gr. ὁ ὀπίσω μȣ ἐρχόμενος.

(*) Gr. ἔμπροσθέν μȣ γέγονεν. (†) Joan. III. v. 30. (§) Gr. ὅτι πρῶτός μȣ ἦν. (**) Joan. VIII. v. 58. (††) Hebr. III. v. 5, 6. (§§) Gr. ἐδόθη. (***) Gr. ἐγένετο.

de aandacht heeft, en alleen door het uiten der ſtellige waarheid overvloedig ontdekt en wederlegt. Deze dwaalgeesten, namelijk, maakten onderſcheid tusſchen het Woord en den Zoon, zelfs tusſchen Jeſus en den Christus, als zoovele verſchillende uitvloeiſels (*emanatiën*) der Godheid. Het behaagde doorgaans de Goddelijke Wijsheid het plaatſelijke en tijdelijke tot onderwijs en opbouwing van de Kerk van *alle* tijden en *alle* plaatſen te gebruiken, en aan dat voornemen ook de verregaandſte en gruwelijkſte dwalingen door alle de tijdperken heen der Kerkelijke geſchiedenis dienstbaar te maken. Geene dwaling, geene ketterij was er immer, die niet heeft moeten medewerken om de miskende en verdraaide waarheid krachtiger en blinkender dan ooit te voren te doen hervoort treden. Men vergelijke 1 Cor XI. v. 19.

Vs. 18. *Niemand en heeft ooit God gezien; de eeniggeboren Zone, die in den ſchoot des Vaders is, heeft* (hem ons) *verklaard.*

Het Wezen der Godheid in zich zelve is onzienlijk, verborgen (*). Hij *bewoont een ontoeganklijk licht*, *niemand heeft Hem ooit gezien, noch kan Hem zien* (†). En toch: Hij maakte zich zichtbaar, Hij liet zich *verklaren!* — Hoe? — in den Eeniggeboren Zoon, onder de bedeeling des Ouden Testaments, *de Engel des Verbonds*, van Jehova gezonden, Jehova zelf (§); onder die des Nieuwen, de volheid der tijden gekomen zijnde, *den menſche Christus Jeſus.* De eeniggeboren Zoon *die* IN *den ſchoot des Vaders is*, (het Griekſche voorzetſel εἰς geeft een *blijven* en *leven* te kennen) die heeft Hem ons verklaard; Hij is die Opperſte Wijsheid, die zich een *voedſterling bij God* noemde eer dat de wereld was (††). Zoo getuigde Hij van zich zelven bij Salomo; en in het Evangelie van Mattheus: *Niemand kent den Zoon, dan de Vader, nochte iemand kent den Vader dan de Zoon, en dien het de Zoon wil openbaren* (§§), als in antwoord op dat verheven raadſel wederom der heilige Spreukenverzameling: (***) *Wie is ten hemel opgeklommen, en nedergedaald? wie heeft den wind in zijne vuisten verzameld? wie heeft de wateren in een kleed gebonden? wie heeft alle de einden der aarde geſteld? Hoe is Zijn naam, en hoe is de naam Zijns Zoons? zoo gij het weet.* —

En als dan nu de Apostel in deze Inleiding van zijn onvergelijkelijk Evangelieboek de verborgenheid heeft aangekondigd van het Woord dat bij God was, en God was, en vleesch werd; zoo gaat hij verder voort, Hem met dezelfde eenvoudigheid en verhevenheid van gang en uitdrukking, voor te ſtellen als *het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt* (†††); den Mesſias van *welken Moſes in de Wet geſchreven heeft en de Propheten* (§§§); den Bruidegom die de bruiloft der Zijnen heiligt en verheerlijkt door Zijne tegenwoordigheid, en tot een voorbeeld ſtelt dier eeuwige heerlijkheid, welke elders door

(*) Jes. XLV. v. 15. 2 Chron. VI. v. 1. enz. (†) 1 Tim. VI. v. 16.
(§) Vergelijk de gewichtige verhandeling van Dr. A. Capadoſe, JEHOVAH-JESUS, Eerste Stuk, bl. 30—62. (††) SPREUKEN VIII.
(§§) Matth. XI. v. 27. (***) Spreuken XXX. v. 4. (†††) Joan. I. v. 29.
(§§§) I. v. 42, 46.

denzelfden Discipel genaamd wordt *het Avondmaal van de Bruiloft des Lams* (*); als den *Menſchenzoon uit den hemel nedergekomen*, Gods Zoon *in den hemel; verhoogd gelijk de ſlang door Moſes in de woestijn, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft niet verloren ga, maar het eeuwige leven hebbe* (†); den Herder der ſchapen, die ze tot vermoeiens toe opzoekt en wederbrengt bij de hitte des daags, om hun te geven water des levens, ſpringende tot in het eeuwige leven (§); *den Zone des Vaders*, dien *de Vader gegeven heeft het leven te hebben in zich zelven*, dien *allen moeten eeren, gelijk zij den Vader eeren* (**); den Gever en Vermenigvuldiger des broods, zelve het *Brood des levens*, *gevende zijn eigen vleesch voor het leven der wereld* (††); de Fonteine der levendige wateren, en *die in Hem gelooft, ſtroomen des levendigen waters zullen vloeijen uit zijnen buik* (§§); den Wetgever Israëls, die alleen kan veroordeelen, en vrijmachtig vrij ſpreekt (***); de Verwachting van Abraham, en *eer dat Abraham was, is Hij* (†††); het *Licht der wereld*, die de oogen der blinden (ja, blind*geborenen*) opent, en *tot een oordeel in de wereld gekomen is, op dat degene die niet zien, zien mogen, en die* (meenen buiten Hem te kunnen) *zien, blind worden* (§§§); den goeden Herder, die Zijn leven ſtelt voor de ſchapen, en zij hooren Zijne ſtemme, en volgen Hem waar Hij gaat (****); *het Leven en de Opſtanding*, en waar Hij verſchijnt en ſpreekt, daar geeft de dood en het graf het reeds vervende lichaam levendig weder (††††); den Koning Zions op het veulen der ezelinne, den Heere zelven der hemelſche heerlijkheid, en *wie heeft Zijne prediking geloofd* (§§§§)? den Heere en den Meester, wasſchende de voeten van Zijne Discipelen (*****); den Voorlooper, *ingaande in het huis des Vaders door Zijn eigen bloed, om plaatſe te bereiden voor de Zijnen* (†††††); de *ware Wijnſtok*, wiens ranken zij zijn, die in Hem gelooven, om in Hem te blijven, en vruchten te dragen, en *zonder Hem vermogen zij niets* (§§§§§); de Voorſpraak bij den Vader, die den Trooster den Heiligen Geest uitzendt van den Vader (******); den Hoogepriester, zichzelven voor de Zijnen offerende, de Zijnen heiligende en voor hen biddende (††††††); het waarachtige Paſcha eindelijk, in wiens kruiſiging en ſlachting alle de prophecyen, zinnebeelden, aanduidingen des Ouden Testaments tot in hare fijnſte graveerſelen zich vervullen en hervinden (§§§§§§); den grooten Herder der ſchapen, door het bloed des eeuwigen Testaments wedergebracht, en krachtig bewezen uit de opſtandinge der dooden, der Zijnen *Heer*, der Zijnen *God* (*******); den Gebieder over de diepten der zeeën, die ſpreekt en het is er, die beveelt en het

(*) Joan. II. v. 1—11. Openb. XIX. v. 9. (†) Joan. III. v. 13—15.
(§) IV. v. 14. (**) V. v. 23, 26. (††) VI. v. 11, 48, 51.
(§§) VII. v. 38. (***) VIII. v. 1—11. (†††) VIII. v. 56, 58.
(§§§) IX. v. 1—7, 39—41. (****) X. v. 4, 11. Openb. XIV. v. 4.
(††††) XI. v. 25, 39, 43, 44. (§§§§) XII. 15, 41.
(*****) XIII. v. 14. (†††††) XIV. v. 2. (§§§§§) XV. v. 5.
(******) XV. v. 26. XVI. v. 7. (††††††) XVII. (§§§§§§) XVIII. XIX.
(*******) XX. v. 28. Rom. v. 4. Hebr. XIII. v. 20.

ſtaat er (*)! Al wat in den hemel, op aarde, en onder de aarde is, roept Hem uit en aanbidt Hem als *het Lam dat geſlacht is, en waardig is te ontfangen kracht, en rijkdom, en wijsheid, en ſterkte, en eere, en heerlijkheid, en dankzegginge. Amen.*

BESCHOUWING VAN EENIGE HOOFDBEGINSELEN, VAN WELKE HET FRANSCHE (VOORAL BURGERLIJKE) RECHT UITGAAT, IN HET LICHT DES CHRISTELIJKEN GELOOFS (†).

Het is eene juiste opmerking, en die nog nimmer zoo ontwikkeld is voorgedragen als in onzen leeftijd, dat het rechtswezen, als uitvloeiſel van het volksgeloof, de gevoelens en zeden eener natie, deze deels aanwijst, deels door dezelve eerst recht grondig in zijnen aard gekend wordt. Deze opmerking, wanneer men haar op het franſche Recht, hetwelk in dat land tusſchen de jaren 1789 en 1814 ontſtaan is, toepast, doet ons reeds vooruit onderſtellen dat de denkwijs, de zeden en het verdere volks- en ſtaatswezen dezer revolutionaire periode in dat zamenſtel van wetten, hetgeen wij in de franſche *Codes* bezitten, zullen uitgedrukt liggen. En deze meening is inderdaad gegrond.

De hooger beginſelen die eigenlijk recht tot recht maken, zijn in die wetboeken zoodanig, als men die in eenen tijd, die de goddelijke waarheid, bron en oorſprong van recht en wet, voor valſche theoriën van vrij- en gelijkheid varen liet, verwachten kon. Daar tegenover ſtaat echter, wanneer men van die hoogere beginſelen afziet, aan de andere zijde, menige uitmuntende eigenſchap, wel meestal ſlechts de redactie betreffende, maar die men echter om billijk te zijn geenszins mag voorbij zien, als zijnde inderdaad de vrucht eener ondervinding van eeuwen, door welke de zoo bij uitnemendheid practiſche zin van den rechtsgeleerden ſtand in Frankrijk is gevormd geworden.

De franſche Omwenteling heeft, onder ſchijn eener algemeene afſchaffing van misbruiken, Frankrijk en de Staten in welke zij, in navolging van dit land, meesteres werd, van den alouden grond des Christendoms afgeſcheurd. Met de volſtrekte afſcheiding van Kerk en Staat, een beginſel dat zij in het rechts- en ſtaatswezen met de meestmogelijke conſequentie heeft doorgezet, deed zij die geheele onafhankelijkheid der wetgeving van alle geopenbaarde godsdienst gepaard gaan, welke niet alleen het christelijke rechts- en ſtaatsbeginſel, maar ook dat van een albeſchikkend Godsbeſtuur en wereldregering verwerpt. Van daar dat de rede van ſtaat, 's menſchen natuurlijk vernuft, en hetgeen men de uitſpraken der natuur noemt, hare hoogſte beginſelen zijn, en zij geheel in den mensch en menſchenwillekeur en uiterlijk belang eindigt.

Volgens de H. Schrift is het huwelijk, die eerſte kiem van het huisgezin en alzoo ook van den Staat, eene goddelijke inſtelling; het mannelijk gezag in hetzelve van God verleend; de gehoorzaamheid aan de ouderen, in alles wat niet tegen de goddelijke wet ſtrijdig is, een eerſte gebod; de ſtand waarin men geboren is of geplaatst wordt, zoowel de hoogere en die der Overheid als de lagere en meest onderhoorige, eene ſchikking van Zijn vrijmachtig beſtier, een kennelijk uitvloeiſel van Zijnen wil; en eindelijk de maatſchappelijke orde een afſchijnſel van Zijne wereldörde, eene ontwikkeling van de zamenleving der familiën, en eene inrichting die Zijne heiligheid door den ſcepter des gezags en het zwaard der gerechtigheid handhaaft.

De franſche Wetgeving daarentegen beſchouwt den echt als een bloot menſchelijk verdrag, offchoon dan ook al door de Natuur ingeboezemd; het mannelijk gezag als eene willekeurige ſchoon noodwendige inrichting om der orde wil; dat der ouders, als alleen verordend opdat daardoor de opvoeding zoude worden mogelijk gemaakt; Staat en zamenleving als enkel menſchelijke gewrochten, en de Overheid als eene uitvinding, geſchikt om zekere zelfgekozene orde in dezelve te handhaven.

De Revolutie toch, en haar ten gevolge de franſche Wetgeving, maakte de menſchen, als oorſpronkelijk vrij en gelijk, zooveel mogelijk onafhankelijk van elkander, maar elk, afzonderlijk, geheel afhankelijk van den algemeenen wil door de Regering uitgedrukt of vertegenwoordigd, en deze als niet onderworpen aan de Goddelijke wet, alvermogend. Zij loste dus alle ſtanden en rechten op in het recht van den Staat, als een denkbeeldig wezen, aan hetwelk over al deszelfs burgers een onbepaalde macht werd toegekend.

Van deze begrippen zegt dan wel te recht een verſtandig en doorzichtig Schrijver onzer Eeuw: »Ik zie in die algemeene dweeperij voor de herſenſchim van den *abſoluten* Staat, de *abſolute* Wet, en de *abſolute* Rede, niets anders, dan het ſtreven en trachten van een vervallen geſlacht naar het hervinden van dien perſoonlijken God, waarvan het moedwillig is afgevallen. Al de afgoderij welke met die denkbeelden van *Staat*, *Wet* en *Rede* tot op dit oogenblik wordt bedreven, zag men in de eerſte dagen der Franſche Revolutie zich openbaren. Thans even als toen heerscht de heillooze waan, dat de mensch zijnen God, en niet God den mensch ſchept; en toch toont die zucht, dat het ſtreven des menſchen naar eene eeuwige Rede, naar eene opperſte Wetgeving, en naar een éénige Staats-vereeniging, waarin alle Staten en ſtanden van menſchen mochten opgenomen worden, het vermogen en gezag vooronderſtelt, om allen tot dat doel te doen zamenwerken."

Van daar dan ook die onbepaalde onderwerping van den rechterlijken ſtand, door God zelven in Zijn Woord zoo hoog verheven, aan die alvermogende Wet, als afgetrokken begrip, als uitdrukking van den wil der

(*) Joan. XXI. v. 6, 11.

(†) Men beſchouwe dit Opſtel in verband met dat van ons Nr. 6. *Iets over den invloed dien het ongeloof der XVIIIe Eeuw op de ſtrafwetten gehad heeft.*

volksmeerderheid, of immers van vergaderingen die dezelve vertegenwoordigen. Niet onaardig zegt daarom een beroemd Staatsman en Rechtsgeleerde: »*De Rechters zijn in dit nieuwe ſtelſel chineſche Pagoden, die op voorgelegde vragen met het hoofd knikken of ſchudden.*" Trouwens dezelfde beginſelen, die de Overheden, met de hoogſte macht bekleed, aan zoogenoemde conſtitutiën dienstbaar maken, onderwerpen ook den rechterlijken ſtand aan de volſtrekte macht der Wet. De daartegenſtaande beginſelen verlangen, noch voor het hoogſte, noch voor het rechterlijke gezag, willekeurige macht; maar doen de wet voor beide als de regeling, niet als de overheerſching eener geſtelde macht eerbiedigen. Zoo dachten ook van ouds onze Vaderen, toen geheel hun Staatswezen op dat eerbiedwaardige HAC NITIMUR gevestigd was. »De mensch" (zegt een vermaard Rechtsgeleerde der oude dagen) »de mensch heeft zijne rechtvaardigheid, zoo hij eenige heeft, van de Goddelijke rechtvaardigheid verkregen, en behoort dezelve, voor zooveel als in hem is, naar den regel derzelve te ſchikken. En hoe iemand, mits navolgende de goddelijke rechtvaardigheid, die getrouwer uitdrukt, zooveel te rechtvaardiger moet hij van elk geacht worden." Verder: »Deze rechterlijke Justitie is degene die den Koningen, Magiſtraten en Rechteren competeert, die wij ook ordinaire noemen, omdat ze den menſchen van God om de wereldſche zaken te modereren, gegeven en geordonneerd is, en die elkeen zonder uitzondering van één eenig perſoon behoort onderdanig te zijn, zoodat die deze ordinantie wederſtaat, niet den mensch, maar God zelven wederstaat." En elders: »Alle Rechter doet in 't recht niet zijn, maar der gerechtigheid en Gods perſoon aan, van 't welk ik wilde, dat alle rechteren zoo wel bewust waren, als het inderdaad waarachtig is."

De zucht tot gelijkmaking van alle ſtanden, het ſloopen van alle rechten en verplichtingen van onderlinge ondergeſchiktheid, dienstbaarheid en trouw, in zoover die niet op de liberale theorie gegrond zijn, is dan ook de grond van die vijandſchap, welke de franſche Wetgeving voedt tegen dat onderſcheid van ſtanden en betrekkingen, hetwelk in de christelijke Staten door het Leenſtelſel was gegrond geworden. Het leenrecht is door eene onpartijdige historiſche ſtudie erkend geworden, niet alleen eeuwen lang dienstig te zijn geweest ter geleidelijke ontwikkeling der volken, maar ook als in zich bevattende de zaden van meerder vrijheid en maatſchappelijke voordeelen dan menig ander (*). Ook geniet nog Engeland de voordeelen van deszelfs geregelde ontwikkeling meer dan eenig ander land. Maar, even als de overblijfſelen des Christendoms, werden ook die des Leenrechts door de Franſche Revolutie aangetast en verwoest; en hiermede de omſtorting der aloude pijlers van de vroeger europeſche Staatsgebouwen voltooid.

Bekend genoeg zijn de verzen van Bilderdijk:

Hoe! alles dan in ſchrift! geen woorden meer verbinden?
Geen recht dan voor 't papier of pergament te vinden?
Verdragen geldt niet meer; in de akten is 't verband,
En de Akten-Grammarchie regeert geheel ons land?
Dat Monster van zijn throon, geheid op ganzenpennen,
Kan zelfs gerechtigheid in zijn gareelen mennen;
Dringt ons zijn stokbeurs op voor Themis gulden roê;
En nagelt haar den mond en knijpt haar gorgel toe!

Men weet, zij zien op die bepaling, welke alle overeenkomst omtrent meer dan 150 francs geldwaarde, zal zij in rechten geldig zijn, in ſchrift gebracht wil hebben. En inderdaad deze bepaling, vooronderſtelt zij niet de onbeduidendheid of minachting van gegeven woord of trouw zonder dat verband? zal dan hier het getuigenis van twee of drie geloofwaardige perſonen, onder aanroeping van Gods naam, minder gewicht hebben dan dat, hetgeen de wetgeving die van God zelven uitging, daaraan toekent zelfs in lijfſtraffelijke zaken, waaraan eens menſchen leven kan verbonden zijn?

Maar in niets van dit alles is de verachting des Wetgevers voor het heilige zoo kenbaar en ſtootend, als in de zaak des huwelijks, die zuil der maatſchappelijke zamenleving, waar eigenlijk alle betrekkingen van den Staat meerder of minder op gegrond zijn; die heilige verbindtenis, die de eerſte, oudſte, plechtigſte, onſchendbaarſte van allen is; en met welker behoud alle volksgeluk zoodanig ſtaat of valt, dat zij als het onderſcheidingsteeken van den ſtaat der volkszeden zoowel als volkswetten mag beſchouwd worden.

De kleinachting der echtbreuk in het Franſche recht is al te bekend om er lang bij ſtil te ſtaan; de geringſte diefſtal wordt zwaarder geſtraft (*). In den man wordt zij bijna als natuurlijk beſchouwd, mits de palen der grofſte onbetamelijkheid niet binnentredende (†). Deze onwaardige gevoelens blijken ook in de bepaling van Art. 312: *L'enfant conçu pendant le mariage a pour père le mari*; en in die van Art 340: *La recherche de la paternité est interdite*, verg. met Art. 341: *La recherche de la maternité est admiſe.* Men beſchouwt alzoo het kind als eigenlijk der moeder toebehoorende: »deze is verplicht het zoolang te voeden en op te kweeken, tot het zich zelf kan helpen. Wie vader is kan niet bewezen worden. Somtijds kan niemand het weten, zelfs de moeder niet. Vaderſchap kan dus alleen door eigen vrijwillige erkenning worden vastgeſteld. Deze betrekking van den eenen mensch tot den anderen, waaruit wederzijdſche plichten en rechten ontſpringen, berust dus blootelijk op de vrijwillige verklaring dat men vader is, of zijn wil. Wie een huwelijk ſluit, geeft daardoor te verſtaan, dat hij vader van de kinderen zijner vrouw wil zijn; en daarom geldt hij er ook voor." Ziedaar de gevoelens die ten gronde dezer wetbepalingen liggen; lijnrecht ſtrijdig met de heiligheid des huwelijks, en met de beginſelen van Godsdienst en zedelijkheid.

(*) Men zie VON HALLER, *Restauration*. Th. III. S. 241—266. en HALLAM, *l'Europe au moyen âge*. Tom. I. p. 378—382. (Twee getuigeniſſen, het eene van een anti-liberalen, het andere van een liberalen Schrijver).

(*) Zie *Code pénal*. Art. 337, 338. verg. met Art. 401. De Wet van God verklaart haar voor een *doodschuldig* vergrijp: Lev. XX. v. 10.

(†) C. P. Art. 339.

Dat de Wetgever in het huwelijk eigenlijk niets heiligs vindt, niets onschendbaar erkent dan de burgerlijke vorm, dien de wet aan eene natuurlijke zamenwoning geeft, blijkt ook uit de onverschilligheid, met welke hij de verbreking der heiligste trouwbeloften beschouwt, die, wat er ook op moge gevolgd zijn (behalven alleen materiële schade) ingevolge van datzelfde Art. 340 als van geen beteekenis en als met den wind vervlogen, worden aangemerkt. Het is waar, men beroept zich bij dergelijke bepalingen op de noodzakelijkheid om de zedelijkheid te ontzien en het schaamtegevoel des publieks te sparen; doch het valt in het oog, dat men alzoo wel den uiterlijken schijn redt, maar ontrouw en misdrijf in het verborgen laat voortkruipen en aanmoedigt; *het buitenste pleistert, van graven, die van binnen vol doodsbeenderen zijn.* Ook zouden er middelen in overvloed bestaan, om het algemeen niet van alle deze ergerlijke verborgenheden der ongerechtigheid deelgenoot te maken.

Doch de grenzen van dit blad gedoogen niet om hieromtrent in meerdere bijzonderheden te treden. Wij moeten, om niet onbillijk te zijn nog alleen zien wat dit Rechtsstelsel inderdaad aanbevelingswaardigs bezit, om de eene zijde van het tafereel zoowel als de andere in aanschouw te nemen. Verdiende achting voor mannen van doorzicht die lof aan deze Wetgeving hebben geschonken, gebiedt om ook de gronden van dit gevoelen ter harte te nemen.

Vooreerst dan, zijn geenszins alle bepalingen van het Fransche Recht aan den omwentelingsgeest toe te schrijven. Niet weinig is ook uit het vroegere recht overgenomen, en dit recht was het gewrocht van eene Natie die men *rechtsvormend* zou mogen noemen, en onder hetwelk sints lang de gelukkigste omstandigheden voor de ontwikkeling van deszelfs rechtswezen hadden zamengewerkt. Men weet dat reeds het eerste ontwerp van den Representant Cambacerès werd afgekeurd, omdat men daarin te veel van het vroeger bestaande recht, te weinig nieuwe filozofische denkbeelden vond. En men mag tot eere der Fransche Rechtsgeleerden zeggen, dat zij destijds, hoeveel zij ook aan den diepverdorven, verheidenschten en verdierlijkten geest huns volks moesten toegeven, doorgaande voor het betere, tegen erger en onchristelijker beginselen dan de hunne waren, geworsteld hebben. Eene oppervlakkige lezing reeds van de beraadslagingen die tijdens de wetgeving hebben plaats gehad, betoont dit duidelijk.

Ten tweede. Frankrijk had lang voorheen uitmuntende Magistraten en Rechtsgeleerden, wier gevoelens en schriften niet konden nalaten op de later levende Juristen een' merkbaren invloed uit te oefenen.

Ten derde; is den Franschen Juristen een practische zin eigen die men niet ligt in zulke mate onder een ander volk zal aantreffen. Het opstellen van reglementaire bepalingen en de eigenlijke uitvoering der wetten was hun dus uitnemend aanbevolen.

Ten vierde. Zoowel door deze eigenschappen als door de welsprekendheid en vaardigheid van uitdrukking die fransche praktizijns eigen is, viel aan hunne taal eene rechtskundige vorming ten deele, die schaars of niet sedert den val des Romeinschen rijks werd geëvenaard. De juistheid en keurigheid zoowel als de onderscheidende klaarheid van uitdrukking die hieruit ontstaan is, behooren tot die voordeelen, welke reeds de klasieke talen der oudheid in zulk eene groote maat bezaten.

Ziedaar voorzeker aanmerkelijke voordeelen. Ook moet erkend worden, dat een ijver en kracht van doorzetting aan de zamenstelling dezer wetgeving zijn besteed, die men bij een ander volk naauwelijks zoude gevonden hebben. Het mag insgelijks niet vergeten worden, dat het verbazend veel kost om een nog ongebakend spoor geregeld door te streven. En Frankrijk had in het zamenstellen van Wetboeken weinig voldoende voorbeelden; geene voorgangers waarop men zich verlaten kon. Het overheerschend vernuft van den man die het grootste deel van Europa wist te beheerschen, en in vrede en oorlog buitengewone talenten aan den dag leide, heeft tot het een en ander niet weinig bijgedragen.

Doch, wat lof om zamenstelling, bewerking, uitvoering, ook aan de fransche Wetgeving moge geschonken worden, in het licht des christelijken geloofs hare beginselen beschouwende, kan men geen ander oordeel over haar vellen, dan dat zij in allen deele de kenmerken voert van hare geboorte aan die groote periode van Ongeloof en afval te zijn verschuldigd, welke de Europesche volken een halve eeuw lang van de waarheden der heilleer, in welke alleen het ware geluk van menschen en volken te zoeken en te vinden is, verwijderd houdt. Rampzalige waan, waardoor men zich verbeeldt zonder Hem die alleen de bron van waarheid is, door bloot menschelijke wijsheid een vasten grond te kunnen leggen van recht en wetten, die, zullen zij haar eigen wezen en verbindende kracht gestand doen, niet kunnen bestaan zonder de erkentenis van Hem, wiens Natuur de vlekkelooste gerechtigheid, wiens wil en woord de hoogste, en eenigst volmaakte Wet is!

HET GEDENKTEEKEN VAN SIGANFU IN CHINA.

Dit merkwaardige gedenkteeken, door sommige Schrijvers te onrecht voorgesteld als eene uitvinding der Jezuïten, bestaat uit een plaat van marmer waarop men chinesche, syrische en chaldeeuwsche opschriften vindt. Er wordt onder anderen het volgende op gelezen:

»Deze steen is opgericht geworden ter eeuwige gedachtenis en ter eere der Wet van licht en waarheid, in China aangebracht en verkondigd door den achtbaren Ta-cyn." — Het geheele opschrift is verdeeld in twintig paragrafen. De eerste bevat een kort begrip der christelijke leer; de volgende maken een soort van kroniekjen uit, waarin gemeld wordt het doel, de werkzaamheden en de vorderingen der evangelie-prediking in China, sedert het tijdstip waarop zij werd aangevangen tot op den tijd op welken het gedenkstuk is opgericht, namelijk van het jaar 636 tot 780. De namen der

zendelingen die in China waren aangeland, ten getale, naar het ſchijnt, van zeventig, en waaronder verſcheidene bisſchoppen, priesters en diakenen, worden op deze ſteenen tafel insgelijks gevonden.

De afdeeling waarin van de christelijke leer gehandeld wordt, luidt als volgt:

Er is een groot, wijs en eeuwig geestelijk Opperwezen, dat alle dingen uit niet heeft geſchapen; één in wezen, maar in drie perſonen beſtaande. Als Hij den mensch ſchiep, bekleedde Hij dien met gerechtigheid, gaf hem heerſchappij over de dieren, en maakte hem meester over alle zijne driften. Doch de Satan onderwierp hem der verzoeking, verdorf de krachten van zijnen geest, en vernietigde den vrede zijner ziel. Van daar zijn al de kwalen afkomſtig die het menschdom kwellen; al de ſcheuringen die het verdeelen. Van dat rampzalig oogenblik af hebben de menſchen in gedurige duisternis gewandeld, zonder eenig vermogen om den weg der waarheid te vinden, tot dat een der drie goddelijke perſonen zich met de menschheid bekleed heeft. Deze mensch werd de Mesſias geheeten. Een engel verkondigde zijne komst, en kort daarna werd hij in Judea uit eene maagd geboren. Een nieuwe ſter wees deze wonderdadige geboorte aan; en koningen, die de beduidenis dezer ſter erkenden, kwamen aan het goddelijk kind geſchenken brengen, opdat de voorſpellingen van twintig profeten vervuld zouden worden. Hij is het die voor de rechtvaardigen den hemel heeft geopend; hij heeft den doop ingeſteld tot reiniging der zonden; hij is op een kruis tot behoudenis der wereld geſtorven, en bij vollen dag ten hoogen hemel gevaren. De leer, die hij ter bekeering der wereld achterliet, is vervat in zeven-en-twintig boeken. (*Archives du Christianisme.* 1825. *VIII.*)

BILDERDIJKS ODE: NAPOLEON.

Onlangs werd door ons in het ontwerp van den *Ondergang der Eerste wareld* van BILDERDIJK de ontwikkeling dier hoofdgedachte vertoond, die het grootſte gedeelte van 's mans dichterlijke loopbaan beheerschte: DE HEERE KOMT! Het kan niet onbelangrijk ſchijnen datzelfde denkbeeld op te merken en aan te wijzen in den drie jaren vroeger (in 1806) gemaakten Lierzang op NAPOLEON, een gedicht, dat, ofſchoon niet geheel vrij van vleiënden lof aan den Held toegebracht, »die den Nijl en de Jordaan van den ſchrik zijns naams deed gewagen; — die aan het monster des ſchrikbewinds den laatſten doodſteek gaf, die de gedaante van Europa vormde en veranderde, gelijk de konſtenaar eenen wasklomp herkneedt;" — echter door het onverſtand later gruwzaam miskend en geſmaad, vrij wat hoogers bevat, dan de bloote roemvermelding van den grooten en vreesſelijken krijgsman. Immers is het uit geheel het beloop der Ode blijkbaar, dat de Dichter Napoleon als den Augustus beſchouwde, die een ander Romeinsch Rijk ſtichten moest, om de uitéénverſpreide Natien ter naderende toekomst van CHRISTUS te heréénigen; ja, wiens Rijk door dat van dien veel grooteren Koning zoude vervangen worden. Hoe duidelijk wordt dit voorgeſteld in de treffende ſtrophe die met deze regelen aanvangt:

Zie, aardrijk, zie uw ſcepters duiken!
De ontzachlijke Aadlaar is niet meer;
Een nieuwe tijdkring gaat ontluiken;
Reeds daalt hij uit de wolken neêr!

En hoe is het mogelijk de aanſtaande Christus-heerſchappij op aarde en de wederoprichting van Davids troon op de puinen van den Islam, te miskennen in deze heerlijke verzen:

Reeds ſchittert in een' gloed van ſtralen
Een ſcepterſtaf van meer dan goud!
Geen aardkreits kan zijn glans bepalen,
Geen arm van aardomzwalpend zout!
Is 't waar, herrijst na zooveel eeuwen
Het eeuwig Godsrijk der Hebreeuwen,
En krimpt de Maan haar horens in?
Verſchijnt de Middagzon in 't Oosten,
Om Hagars zwervend zaad te troosten
Voor d' overmoed der Muslemin?

Verbeelding, ſta! en gij, valt open,
Gij, poorten, die de toekomst ſluit!
Een aard met zooveel bloed bedropen
Schiet palmen en olijven uit!
Het zwaard, gekromd op menſchenſchonken,
De ſpies van 't bloed der helden dronken
Doorklieven 't land als ploeg en ſpâ;
En 't klateren der ſchriktrompetten
Verkondigt blijde vredewetten
En 't eind van 's Hemels ongenâ!

Het is zelfs bevreemdend, dat men niet al aanſtonds heeft gemerkt dat deze Ode veel meer een loflied was op de Monarchie die het Keizerrijk eenmaal vervangen zou, dan op dat Keizerrijk zelf: — zeker ten minſte is het voor ons, die thans de geheele poëtiſche loopbaan van onzen Dichterkoning en de ontwikkeling van dat groote hoofddenkbeeld derzelve kunnen overzien, dat het ook hier heerſchend is. Bilderdijk, toen nog geheel vervuld van den ſchrik der Anarchie van de Omwenteling, zag in elke Monarchie eene aanſchemering van Christus rijk. Later, toen de vorſten en regeringen zelve alle meerder of minder het Liberalismus, uit die omwenteling geboren, begonnen de hand toe te reiken of te huldigen, voorzag hij dat het Rijk des Heeren zich niet dan door hunnen val zoude vestigen. Maar altoos was zijn oog op dien eindelijken zegepraal van zijnen Heer en Koning gevestigd. Het is waar dat deze verwachting nu en dan met dwaling, en eenen ſchijn van vleierij gepaard kon gaan. Maar zoo is het ſteeds met het geloof en de hope des Christens geſteld. Hetgeen van God is wordt vaak beneveld door hetgeen uit ons zelven is. — Moge deze wenk genoegzaam zijn om het ſchoone dichtſtuk uit een ander dan het gewone oogpunt te doen beſchouwen, en deszelfs verband met geheel den gang van Bilderdijks dichterlijken geest aan te wijzen.

TE AMSTERDAM, BIJ G. VAN PEURSEM, IN DE NIEUWE SPIEGELSTRAAT BIJ DE KERKSTRAAT.